

فقط ششم

افتخارات مکتب تشیع

۲

فرمایید؛ در عین اینکه در حوزه مقدسه علمیه مدتهاز زیادی منزع از جامعه و حکومت پندرس و تعلیم و تربیت طلاب علوم دین اشغال داشت، و در عالم اخلاق و سیر الـ الله، مدارج معنوی قرب را طی میکرد و شاید خلبانها باور نپنگرند قدری اینگونه غرق مسائل حوزه‌ای و علمی و تحریر مضلات فقیه و اصولی و عرفانی و دیگر علوم اسلامی باشد و دور از مسائل روز اجتماعی و سیاسی نظر برداشته و لی حرکت را باغذازد که مبدأ تحول و دگرگویی در دنیای اسلام ینکه در جهان بشیرت گردد و رهبری نهضت و انقلابی را بهمه بگیرد که موجب دگرگویی در کل روابط فرهنگی و اجتماعی و فکری و اعتقادی جامعه اسلامی و محروم شود. و بر همگان روشن است حرکتی را امام قدس سرمه شروع کرد که تمام معادلات سیاسی و دیلماسی دنیا را بهم زد و موجب تجدیدنظر در کل سیستم ارتباطات دیلماسی جهان گردید و واژه‌های را در دنیا مطلع ساخت که دنیای اسلام در از غربت اسلام و دوری امت اسلامی از فرهنگ اصلی آن. با آنها ناتاشا شده بود و از آنها اجتنبی بود امام و جامعیت او بود که مثناً این همه تحولها و دگرگوییها گشت و دنیا را متغير ساخت و تحلیل گران دنیا را در مقابله این حادثه عظیم جهانی میهورت نمود.

با توجه به همین جامعیت بود که توانت از اسلام و فرهنگ آن سیمانی را عرضه نماید که انسان امروزی وقتی که با این ترسیم و سیما و پیرو و میگردد و سخنان پند او را درباره معرفت اسلام میشود؛ بیاد اسلامی من افتد که در تاریخ از زبان پیامبر اسلام «من» و اهل بیت آن فائده عظیم الشأن دنیای اسلام شنیده‌اند و شنیده‌ایم و توانت اسلام عزیز را از غربت و ازدواج بپرون آورد و عظمت از دست رفته امت اسلامی را به آن این گرداند و برای دنیا، فرهنگی نو و شیوه‌ای جدید عرضه کرد و به اسلام بصورت کلان و جمع الجمی نظر انداخته و با آن با توجه به همه ابعاد نگاه کرده و با آن دید به اسلام توجه نموده و تفسیر و تبیین فرموده است و اسلام نظری را در عمل و گفتار و کردار و رفتار بصورت ملموس و عینی نشان داده و راه و رسم زندگی جدیدی که منکر بزرگترین الهی و اسلامی است برای جهانیان ارائه فرمود. دنیانیکه از اسلام آگاهی نداشت و دشمنان آن از اسلام چهره‌ای ترسیم کرده بودند که حتی دولتان آن جرأت دفاع و حمایت از آن را در مجتمع علمی نداشتند و کم کم داشت زندگی اسلامی و فرهنگ اسلامی فراموش میگشت و زندگی دیگری جایگزین آن میشد، اشاره مختلف جامعه اسلامی از هویت خود دور گردیده و هر کدام با دید لعنت و تفترت بهمیگر نگاه میکردند و مفاهیم امامت و رهبری و دعا و ارتباطات

جامعیت امام

در طول تاریخ افراد فراوانی بوده‌اند و هستند که از جهاتی دارای برتریها و مشخصه‌های روش و مثبت میباشند و در آن خصوصیات و مشخصه‌ها با دیگران تفاوت‌های چشم‌گیری دارند؛ عارفانی بوده‌اند مانند ابن عربی و امثال او که در عرفان عملی و نظری دارای ایجادکاران و نوآوریها بوده و عالمی را برای خودشان بوجود آورده‌اند؛ حکما و فلاسفه‌ای بوده‌اند مانند بوعلی و فارابی و فلاسفه‌ای در مسائل وجود و کل عالم و مبدأ جهان و در عالم گوئا گون وجود و هستی که حرفها و سخنها بسیاریالا و بلندی زده‌اند و تحول و دگرگویی در دنیای فلسفه بوجود آورده‌اند؛ فقیهان بزرگی در دنیای فقه ظهور و بروز نموده اند مانند شیخ طوسی و علامه حقی و شهید اول که کمتر نظری آنان در آن رشته دیده شده است و ادیان بلند قدری مانند سیوه و سکاکن و شیخ بهائی در عالم ادب و فرهنگ آشکار شده‌اند که پشتی امروز خوشی چین نظرات و آراء و اندیشه‌های آنان هستید و می‌باشند و در فن خطایه و سخنواری همین طور و در منطق و صناعات پنجمگانه آن همچنین و در رشته‌های دیگر علوم و دانشها بشری تیز افرادی بوده‌اند که در آن رشته‌ها، کارهای دقیق و طریف و عمیقی انجام داده‌اند که بر کسی مخفی و پوسته نیست و در این باره خوبی نماید سخن بدرازای بکشد و کمتر بوده‌اند افرادیکه در علوم مختلف بشری سرآمد بوده و در نوع آنها صاحب فکر و نظر و ابداع و نوآوری باشند مگر انبیاء الهی و اولیناه خداوند که در سایه اشراقات ریانی، حقایق عالم ماوراء طبیعت باندازه طرقیت وجودی، یا آنان القاء گردیده است و رسالت الهی که داشته در تعلیم و هدایت پشتی قدم برداشته‌اند و غیر از انبیاء الهی و اولیناه خداوند افراد دیگریکه دارای برتری‌ها هستند و بودند بعالی و دنیای وجود از آن زاویه‌ای نگاه کرده‌اند که در اختیار داشته اند ولایتکه ارزوایای دیگر غافل و بی اطلاع بوده‌اند. فرمیان عظماء بشری و شخصیت‌های بزرگ دنیا کمتر بودند افرادیکه مانند امام امت قدیل سرمه دارای این نوع جامعیت باشند.

امام در عین اینکه فقیهی بزرگ و عظیم بود، اصولی ای متفق و محقق و متكلمسی زبردست هم بود؛ با اینکه فیلسوفی بزرگ و صاحب نظر بود و در عالم مقولات و برهان و استدلال بد طولانی داشت، از افق عقل و استدلال و نظر عبور کرده و حجایهای آن را پاره نموده مانند ابن عربی در عرفان نظری تیز صاحب نظر و مبنی بود برای نمونه بحوالی عمق امام بر نوشه‌های ابن عربی مراججه

بزرگ در مقابل قدرتهای شیطانی شرق و غرب بوجود آورد و در سایه این قدرت و پیروزی مسائلی که در گذشته نمیشد از آنها با جرأت دفاع کرد و حمایت نمود، چنان اوضاع برگشت و برخوردها و باورها مغلوب گردید که اسلام با تورانیت خاص خودش اشکار شد و با همه ابعاد و زوابا و وزیرگیباش جزء افتخارات امت قهرمان انتقلابی و اسلامی ما شد ولذا من بینند امام میفرماید:

«ما مفترخیم که ادعه حیات بخش که اورا فران صاعد من خواسته، از ائمه معصومین ما است ما به مناجات شعبانیه امامان و دعای عرفات حسین بن علی علیهم السلام و صحیفه سجادیه این زیور آل محمد»^ص و صحیفه فاطمیه^{اع} که کتاب الهام شده از جانب خداوند تعالی به زهرا مرفیه است، ازها است».

افتخارات دیگر مکتب تشیع

امام افت «قدس سرہ» در شمردن افتخارات مکتب حیاتیخش اسلام ناب محتدی^ص چنین ادامه میدهد:

«ما مفترخیم که بالفعلم بالآخرین شخصیت تاریخ است وکس جز خدای تعالی و رسول صلی الله علیه وآلہ و آله معصومین علیهم السلام مقام او را درک نکرده و نتوانند درک کرد، ازما است و ما مفترخیم که مذهب ما جملی است که فقه ما که دریای بسی بیان است، بکن از آنرا او است و ما مفترخیم به همه ائمه معصومین علیهم صلوات الله و متعهد به پیروی آنایم».

فلسفه اصلی و اساسی این مطلب که مکتب حیاتیخش اسلام حقیقی و ناب محتدی^ص در مقابل اسلام التقاطی وایسته بغرب و یا شرق بطور مستقیم از نبی اعظم اسلام «ص» و اهل بیت او اخذ شده است و مذهب ما همان مذهب اهل بیت^{اع} است و امامان امت اسلام، کسانی هستند که تزدیکترین افراد به پیامبر عظیم الشأن^ص بوده و معمتماً حقایق الهی و معارف قرآنی را از عالم غیب گرفته و در اختیار بشریت گذاشته اند. همین است که مسلمانین مسیر و مطمئن ترین دستورالعمل زندگی همان راه و دستورالعملی است که از ناسیه این نوع انسانی متفوق بشری القا شده است و تنبی راهی است که میتواند نجات بشر را تضمین نماید و جلو انحرافها و کوچ اندیشیها را بگیرد.

کدام مکتب است که این قدر مورد اطمینان و تضمین باشد؟

کدام مکتب است که اینقدر پیشوانه قوی و مطمئن داشته باشد؟ کدام مکتب است که میتوان اذعا کرد که هنکی بعال و حس و جهان متفوق طبیعت و عالم ماده باشد؟

پس از این استاد مکتب اسلام و مذهب حق اهلیت^{اع} بجهان متفوق طبیعت، تنها سند افتخار امت اسلام نمیباشد بلکه سند افتخار بشریت است که بدانند و عظمت آن را در حد توان وقدرت فهم و درکشان باید و درک نمایند و با تمسک به آن، مسیر الهی و شرافت و کرامت انسانی را به پیمایند و وارد صفو عباد الرحمن گشته و در صراط مستقیم حق و فضیلت و حریت عقل و اندیشه، قدم مشیت بردارند. و این تضمین تنها در این شیوه و راه، امکان پذیر است. اما راههای دیگر نه، بلکه اختلال سقوط و هلاکت و شاید بشریت، قوی و بلکه حتمی است آن راههای مبتکم است و نه دارای مقصد و هدف مطمئن میباشد.

ظلم ستیزی امامان اهلیت^{اع}

در فرهنگ حضرت امام قدس سرہ، که متخد از فرهنگ خالص و ناب

معنوی با خالق عالم، بصورت وارونه و محرف در جامعه مطرح میشد و هر کس با توجه به ذهنیت خاصی که داشت و با آن پیروزی و رشد پیدا کرده بود، از آن برداشت مینمود و در آن چهار چوب تبیین و تفسیر مینمود، امام امت رضوان الله علیه با توجه بهمان جامعیتی که دارا بود، در این عصر پرآشوب، کسر همت را محکم بست و زنگارها را کنار زد و از حرم اسلام ناب محتدی^ص و مفاهیم اسلامی، دفاع خالصانه و قاطعانه نمود و فضای جدیدی بوجود آورد که مردم فهمیدند این اسلامی که امروز مطرح است و از زبان اعامی مطرح است که عمری را در شاخت عمیق آن سیری کرده و مجتهدانه و با جامعیت، آن را در رفاقت نموده است، با آن اسلامی که تا دیروز مطرح بود و دیگران مطرح میکردند و در ترویج و تبلیغ آن خلاش و کوشش بعمل مینماید و در جاهای دیگر مانند عربستان وغیره مطرح میشود، متفاوت است. و بهمین دلیل متفاوت بودن دو اسلام است که کفر جهانی از یکی شدیداً دفاع و حمایت مینماید و با آن دیگری قاطعانه و با تمام توان و امکانات به مسازه برخاسته است و در براندازی این اسلام از هر نوع امکانات استفاده کرده و پرای نابودی آن میکوشد و تلاش مینماید.

دعا، سند افتخار اسلام و مکتب

و در این فرهنگ و دید، اسلام و قرآن و امام و امامت و دیگر وائزها بیام دیگری دارند. در این فرهنگ اگر قرآن، حقایق غیبی نزول یافته و مدون عالم وجود است، دعا، قرآن صاعد و بیان حال و مقامات انسانی است که از عالم طبیعت عبور کرده اند و در مرز جهان غیب حقایق آن عالم را باندازه غلظت و وعاء وجودی که دارند، مشاهده نموده و در قالب الفاظ آنها را بیان مینمایند. در این فرهنگ انسان در جایگاهی قرار میگیرد که حقایق عالم را بصورت مدون و نزول یافته و قابل فهم و درک بشری دریافت مینماید و در قالب الفاظ و دعا بازگونماید. الى الله میتواند مشاهدات درونی خودش را در قالب الفاظ و دعا بازگونماید. روی این حساب در این جهان بینی، دھانه تبا یک امیرسلی و منفی و تحدیری نمی باشد بلکه آنقدر اوج دارد و آنقدر به انسان عروج و تعالی میبخشد و روح و درون را جلامیده که در لسان عرفای نام قرآن صاعد خواهد شده است. و در لسان امام افت «قدس سرہ» سند افتخار اسلام و مکتب و مذهب اسلامی شده است. دعا، عرفات حسین بن علی^{اع} و مناجات شعبانیه و امثال آنها از ذخایر عرفانی و علمی و سند افتخار امت انتقلابی اسلامی دانسته شده است و پیروی از امامانی که در راه احیاء قرآن و اسلام رنجها دیده و زجرها کشیده اند و به هزاران گرفتاری و حبس و شکنجه ها، تن در داده اند و از طرف حاکمان جور و طواغیت، مورد شتم و اذیت واقع شده اند و در این زندگی کرده اند، سند افتخار دانسته شده است و دهها مسایل دیگری که در گذشته در اثر خیانت حکام باصطلاح اسلامی. و دوری نودها از متن اسلام نام و خالص و توطه دشمنان قسم خورده اسلام، از صحته زندگی کنار گذاشته شده بودند و اکثریت از آن پیگانه بودند و عالمان جرأت دفاع ندادند و انتقام بسوی ایشما و مکتبهای دروغین دیگری یناه میبردند و با احتیاط و ترس از اسلام نام میبردند؛ در چنین شرایطی، این انسان اسوه و نمونه با حرکت اسلامیش طوری دگرگونی بوجود آورد، علاوه بر اینکه تمامی آن محاسبه های غلط را بهم زد و جایگاه رفیع اسلام را مشخص ساخت و دیده ها را خیره و متوجه نمود، قدرتی

محققی است، امام و امامت دارای همان مفهوم است که در قرآن و روایات اهل بیت «ع» از آن تعبیر شده است، امام بعنوان عمود و استوانه دین نقی گردیده و بدون تحقق مفهوم آن به تمام معنی الكلمه. تعبیر مقاهم دینی نیز ممکن نیست لباس تحقق باید و جایگاه آن بقدرتی بالا و بدل است که عقول بشری از درک آن عاجز و ناتوان آند و در پایان بخش پیشگفتار مقداری از باب «ختامه مسک» بطور اجمال، توضیحات لازم داده خواهد شد.

امام و امامت علاوه بر بعد عرفانی و واقعی که صفاتی الله بلا واسطه بوده و موجودات دیگر عالم صفاتی بهم میباشد هم بعد «بیلی الزبی» را دارند و هم بعد «بیلی الخلقی» و با یکدست از عالم غیب دریافت کرده و میگیرند و با دست دیگر مجری فیض الهی گشته و آن را بدیگران میرسانند و واقعاً وسایط فیض روبی هستند و از عالم دیگرند و مع الله حالات و خصوصیاتی دارند که بدیگران حتی ملانکه مقرب خداوندی دسترسی پانجا ندارند و از این جث از اختخارات دین و مکتب اسلام میباشد، ابعاد و زوایای دیگری نیز دارند که مع الأسف از این زاویه نیز مورد شناخت و معرفت درست قرار نگرفته اند با اینکه از این زاویه در مقام مقایسه بزاویه اول پاسانی میتوان بحث کرد و مورد بررسی قرارداده و آن بعد اجتماعی سیاسی امامت در جامعه اسلامی بلکه در جامعه بشری است.

امامان ما در این صدد بودند که موانع رشد و کمال بشری را که همانا تقاضات غلط و فاسد و حکومتی طاغوتی و ظالم بودند، از میان برداشت و زمینه های تحقق عدالت اجتماعی را فراهم نمایند و در مسیر نبرد با ظالمان و اجرای عدالت اسلامی و تحقق بخشنده را حکام الهی و حکومت عدالت و شرافت و کرامت و از هیچ کوششی فروگذاری نکردند و لحظه ای آرام نشستند و سکوت اختیار نکردند و در هر موقعیت و فرضیت، مواضع صریح خودشان را اعلام و مخالفشان را پایا حاکمان جبور آشکار ساختند و در این راه مبارزه تا مرز شهادت رفته و اساساً فرهنگ شهادت را آنان آورده و ترویج تهدید و عاشقانی را برای این مقصد بالای انسانی، در راستای تاریخ تربیت کردند و بركات آن را نمگان میدانند.

کدام امام است که در مقابل غلام و نابرابری سکوت نماید؟

کدام امام است که در مقابل حکومتی طاغوتی جیبار دورانشان آرام نشسته و مازاش نماید؟

کدام امام است که زندگی آرام و سالمی را برگزیند و به رفاه و آسایش پیاندیشد؟

کدام امام است که در این مسیر بهرنوع گرفتاری و استلا عن در لذاده و از خود ضعف نشان بدهد؟

اگر امام و پیشوای معرفت بودند و در مسیر معرفت صاحبدلان را مزید خودشان قرار داده و با جذبه های عرفانی بدبانشان انسانهای متوجه را مجذون وار و منصور وار کشانده و آنها آوارگی و سردار رفتن در راه دوست را نموده اند، امام قیام و مبارزه و جهاد در راه خدا و تبرد برای تابودی ظالمان و حاکمان ستم و برقراری حکومت عادله الهی نیز بوده اند و اگر اهل دعا و ایامه و تضرع بودند، اهل جنگ و شمشیر و سلاح هم بوده اند، شیران روز و عابدان شب بوده اند، و از همین جهت دشمنان اسلام بیش از همه روی آنان حسامیت نشان داده و برای منزوی گردن آنان از هر وسیله ممکن استفاده کرده و در فکر از میان برداشتن و شهادت آنان افتدند و دست بهر جنایت و خیانتی زندند و با وضع فجیعی، این

انسانهای نوونه و الگورا بصورتی های مختلف و گونه گون گشته، ولذا شما اگر بتاریخ مراجعه کنید، خواهید دید همه امامان ما جز امام دوازدهم (ع) - که از نعمت وجود و بزرگات آن موجود مبارک دنیای هستی بهره مند است اگرچه از ظهور و بروز آن بركات ما محرومیم و بی بهره ایم. یا با شمشیر گشته شده اند و یا با شیوه دیگری که حاکمان طاقت انتخاب میکردند و برای از میان برداشتن انسانهای صالح و پیشوایان پیشتر از آن اینه نداشتهند و آن را بکار میبردند و این معنی واقعیت امامت امت اسلامی و مکتب تشیع است که هم دارای مطلع بکند و حکمت رفع بودند و هم منطق و حکمت خودشان را با خون مقدمشان بکرسی نشانده و آن را بایان رساندند و جاوداتگی و ایدیت آن را تضمین نمودند و از همین جا میتوان استنتاج کرد که دنیای اسلام، در خیلی از مسایل باید بازنگری کرده و روی آنها که تاکنون بدمتش رسیده است تجدیدنظر نماید و در فرهنگ اسلامی تجدیدنظر نماید و در نوع برحوره با اسلام و قرآن تجدیدنظر نماید و در برداشت از قرآن و جهاد و امامت و رسالت و امثال ذلک تجدیدنظر نماید و زنگارها را که در از جهل و دوری از متن اسلام و القاءات حاکمان ظلم و جور و علماء سوء و عواظط السلطانین روی این حقایق ناب نشته است پاک نموده و کثار بزندگانی توانند بآن اهداف و مقاصد عالیه که خالق عالم خواسته است، تردید کشند.

و امروز که در میهن اسلامی، امت ما در سایه تکیه بر ارزشی های الهی حرکتی را بیرون آورده و دنیا را بوحش نداشته بپرای این بود که امام «قدس سرمه» توانت مقداری این زنگارها را کنار بزند و اسلام را با آن تواریخ نشان بدهد و انسان مستعدیه و رنجیده و سیلی خورد را بخوبیشن برگزدنه و سیل خروشانی را برای ریشه کن ساختن ظلم و ستم بوجود آورد و تفایی جلدید و زندگی نو و فرهنگ تازه ای عرضه نماید و رسالت عظیم پیشتری و عالمان اسلامی همین است و در این مسیر همه و همه باید بسیج گردد و دست از پا نشانند و بدون کوچکترین وقفه به پیش بروند و بتوصیه های الهی سیاسی امام لیاس عمل پیوشنند همانطور که حضرتستان می فرمایند:

«اما مفترضم که ائمه مخصوصین ما صلوات الله وسلامه عليهم در راه تعالی دین اسلام و در راه پیاده کردن قرآن کریم که تشکیل حکومت عدل یکی از ابعاد آن است، در حسن و تبعید بسر برده و غافلیت در راه براندازی حکومتی های جائزه و طاغوتی زمان خود شهد شدند و ما امروز مفترضم که من خواهیم مطابق قرآن و سلت را پاده کیم و افشار مختلفه ملت ما در این راه بزرگ سرنوشت ساز مرازیا نشانده، جان و مال و عزیزان خود را نثار راه خدا می گشته.

اما مفترضم که با اوان و زبان پیرو جوان و خرد و کلان در صحنه های فرهنگی و اقتصادی و نقائی حاضر و همدوش مردان با بهتر از آنها در راه تعالی اسلام و مقاصد قرآن کریم فعالیت دارند و آنان که توان جنگ دارند، در آموزش نظامی که برای دفاع از اسلام و کشور اسلامی از واجبات مهم است شرکت و از محرومیت هایی که توطه دشمنان و نا آشناشی دوستان از احکام اسلام و قرآن برآینه، بلکه بر اسلام و مسلمانان تحمل نمودند شجاعانه و متعهدانه خود را رهانده و از قید خرافاتی که دشمنان برای منافع خود به دست نادانان و آناتکه توان جنگ ندارند در خدمت پشت جبهه به نحو بودند، خارج نموده اند و آناتکه توان جنگ ندارند در خدمت پشت جبهه به نحو اورشمندی که دل ملت را از شوق و شغف به لرزه در می آورد و دل دشمنان و جاهلان

بدن از دشمنان را از خشم و غضب می‌لرزاند اشغال دارد و ما مکرر دیدیم که زنان بزرگواری زنی‌گونه علیه‌اسلام الله فرماد من زنند که فرزندان خود را از دست داده و در راه خدای تعالیٰ و اسلام عزیز از همه چیز خود گذشته و مفتخرند به این امر و می‌دانند آنچه بدست آورده‌اند بالاتر از جهات نعیم است چه رسید به منابع ناجیز دنیا».

اداعه دارد

۱- شیخ کلیس «ره» از احمد بن عمر حلی از ایشان سمع تقلیل کرده است که وی به محضر مقام امام ششم حضرت صادق «ع» رسیده و از امام درباره حدیث معروف میان شیخه و سنت سوال کرده است و آن حدیث این است که شیخه نقل کرده‌اند رسول اکرم «ص» باین از علم بعلی «ع» پاد داده و از هزار باب دیگر برروی او گشوده شده است.
امام «ع» فرمودند: نه یک باب بعلی تعلم کرده است بلکه هزار باب به او باده و از هر باین هزار باب گشوده شده است. سائل پرسیده است: آیا این هم مائیله علم دیگر بوده است؟ امام «ع» پس از مدتی فکر کردن فرمودند: اگرچه باین هم علم و معرفت است ولیکن با علوم و دانش‌های معمولی دیگر متفاوت است. میس امام «ع» ادامه دادند و فرمودند: یا ابا محمد در تزد ما جامعه است و در آن علوم و دانش‌های لذین و آخرين وجود دارد و همچنین با ما است بصحف فاطمه «ع» و در آن علم حوادث و وقایع از گذشته‌ها و آینده‌ها بطور تفصیل وجود دارد. و در روایات دیگر نیز این معناصریح شده است ولیکن خصوصیات آن بتفصیل

طبقه از قیام قیامت

ستاره شماری پیردازند «در صورتی می‌توانند از عهده شمردن همه ستارگان بر آیند که هر یک دارای ۳۰ هزار سال عمر باشند».

اینها که ذکر گردید نمونه‌ای از تعداد ستارگانی است که در مجموعه‌های کهکشانی وجود دارد ولی بطوری که دانشمندان این فن می‌گویند: «دیوار حقایق مربوط به آسمانها بسیار بلند و طباب علم هنوز کوتاه است» اما پس بردن بهمین اندازه هم برای فهمیدن عظمت تعبیرات قرآنی در بیان قیام قیامت که: «واذا النجوم انکدرت»، «واذا الكواكب انشترت»^{۱۰} یعنی: «روزی که ستارگان تیره و خاموش و پراکنده شوند» کمک شایانی می‌کند.

اداعه دارد

۱. سوره نکور، آیه ۳۰.

۲. سوره النظار، آیه ۳۰.

۳. از جمله‌ای دور مص ۴۳ و کتاب یک و دو و سه مص ۳۹۱ و پیدایش و مرگ خوشید مص ۲۶۸ و مرزهای نجوم مص ۲۲۷.

۴. مع الله في النساء مص ۱۸۶.

۵. مرزهای نجوم مص ۱۵۱.

۶. مرزهای نجوم مص ۱۱۱ و مص ۱۸۶ و دنبای ستارگان مص ۱۱۳.

۷. مرزهای نجوم مص ۱۱۱.

۸. سوره نکور، آیه ۴۰.

۹. مرزهای نجوم مص ۲۱۶.

۱۰. سوره النظار، آیه ۲۰.

کمک دستگاه‌های مجهر و نیرومند صنعتی و

پژوهشیانی علوم فضایی با قدم راست تبری به مطالعه و کشف رموز بیشتر آسمانها پرداختند و از مرز این کهکشان گذشته و کهکشانهای بی‌ازیادی را در اعماق فضا کشف کردند که تعداد آنها طبق گفخار و نوشتار صاحب نظران این فن لااقل به رقم بزرگی یعنی ۱۰۰ هزار میلیون بالغ می‌شود.^۷

این کهکشانها نیز از ستارگان بسیار زیادی که تعداد آنها صد هزار میلیون یا بیشتر است تشکیل یافته است.^۸

بنابراین تعداد مجموع ستارگانی که در کلیه کهکشانها موجود است به رقم بسیار بزرگی که حاصل ضرب صد هزار میلیون کهکشان در صد هزار میلیون ستاره است بالغ می‌شود و آن رقم این است

۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰.

(ده هزار میلیارد میلیارد) برای مجم کردن این رقم بزرگ کافی است که بگوییم: اگر کلیه جمیعت روی زمین که تعداد آنها را اقلًا ۳ هزار

میلیون فرض می‌کنیم برای سرشماری ستارگان

بسیج شوند و خیلی با سرعت این عمل را انجام

پذیدهند به طوری که در هر ثانیه هر یک ۱۰ تا ستاره

بشمارند و تمام عمر خود را از آغاز تا انجام به

توجه متوفکرین بشر بود ولی گالیله با دوربین اخترامی پرده از روی این راز بطور کامل برداشت و در سال ۱۶۰۹ میلادی کهکشان را با دوربین خود مورد مطالعه قرار داد و دوربین خود را در امتداد کهکشان بجهات مختلف متوجه کرد و به طرف که نگاه کرد دید اینوی از ستارگان در این مجموعه گرد آمد و این پذیده زیبا و با عظمت آسمانی را بوجود آورده‌اند از آن پس «هرشل» فلک شناس معروف یا تلسکوپیهای نیرومندتری آنرا مورد دقت و مطالعه قرار داد و اکتشاف گالیله را با قاطعیت هرچه بیشتر تأیید کرد و بعد از آن به راندازه که قدرت علمی و صنعتی بشر افزایش یافت بهمان نسبت چهره واقعی «kehکشان» نمودار تر و مشخصات آن روشنتر گردید و بالاخره امروز مسلم شده است که این

کهکشانی که منظومة شمسی مانیز یکی از اعضای آن بشمار می‌رود لااقل از

۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ (صد میلیارد) ستاره بوجود آمده است.^۹

دانشمندان پس از اینکه به ماهیت نزدیکترین کهکشانها - که گفته منظومة شمسی مایکی از اعضای آن بشمار می‌رود - پی برداشده